

Boris Vežjak

Leta nesproščenega življenja

Eno leto mineva od zadnjih parlamentarnih volitev v Sloveniji. Čas je torej za nekaj inventure in navrženih vtisov o tem, kaj je vlada »levega trojčka«, kot so ji dejali, na čelu z Borutom Pahorjem uspela storiti in katera pričakovanja je uspela izpolniti ter katerih ni. Če smo bolj natančni, nas bo zanimal nek zastavek v takih in podobnih ocenah, ki se je ob tej priložnosti razvil na vse konce. Najprej nekaj podatkov: po prognozah Dušana Semoliča iz Zveze svobodnih sindikatov Slovenije se bodo Pahorjevi koaliciji kmalu zgodile delavske demonstracije. Naraščala bo brezposelnost in Gospodarska zbornica Slovenije napoveduje čez eno leto že vsaj 115 tisoč brezposelnih Slovencev, po bolj črnogledih scenarijih pa bo na cesti 130 tisoč ljudi in več. Trenutno jih je okoli 90 tisoč. 6.500 visokoizobraženih mladih bo brez službe, predvidevajo pri Študentski organizaciji Slovenije. Letos jih je 3.200. V skladu s projekcijami Ministrstva za finance se utegne javni dolg ob približno 5,3-odstotnem javnofinančnem primanjkljaju v prihodnje leto povečati za 36,7 odstotka BDP. Obetajo se spremembe pokojninskega sistema, novi davki, recimo na nepremičnine, skratka veliko razlogov za državljansko zaskrbljenost in skoraj nobenega v drugo smer. Če bo ta vlada predčasno odšla s prizorišča, si bo verjetno lahko kar sama pripisala vse zasluge, saj se ni le lotevala reševanja gospodarske krize (pustimo za trenutek ob strani, kako uspešno), ampak je začela istočasno, čeprav bi s tem lahko vsaj malo počakala, streči s kopico sistemskih, socialnih, pokojninskih in drugih rešitev. Kakorkoli lahko takšno zagretost hvalimo, ne moremo izbire časa. Politični kairos za kaj takega ni pravi in psihološki učinek prestrašenosti prebivalca se je (ali se šele bo) s tem le še poglobil.

Dejstvo, da vlada trenutno hkrati rešuje krizo in uvaja sistemske reforme, zbuja dvojno dozo nelagodja in tesnobnih pričakovanj o prihodnosti. Dobesedno. Lahko bi rekli, da je ta vlada sledila prav nasprotnemu geslu kot prejšnja: leta 2004 smo odšli na državnozborske volitve in pretežno glasovali za desni blok, ki nam je s sloganom obljubljal »sproščeno Slovenijo«. Ne le, da si danes verjetno takega gesla desnica ne bi upala privoščiti, trenutna oblast dobesedno dela na tem, da bi nas naredila pretirano zaskrbljene. Svarila o temačni prihodnosti se kar vrstijo, med državljane spuščajo podatke o dvigu starostne dobe pri upokojitvi, o zamrznitvi plač in pokojnin, o delu do smrti. Čeprav na volitvah 2008 levi trojček ni ponujal protigesla in četudi je bila sproščenost pred tem mogoče mišljena le kot nek prazen volilni vzklik (resnici na ljubo je bila daleč od tega), se je po svoje, v svoji neizrečenosti, takšen ideologem vzpostavil predvsem na podlagi odsotnosti ideoloških vprašanj in parol, ki so Pahorja nenazadnje pripeljale na čelo države. Zmagal je predvsem zaradi učinkov, ki jih je ponudilo zavezništvo levice z vzpostavitvijo močne alternative glasovanja proti Janši. Drugače rečeno, levica je za dlako premagala favorita z desnice le zato, ker se je pokazala možnost, da se ga premaga, in ne zaradi kakšne posebne programske vsebine.

Čas treznjenja, pravzaprav kar pretirane resnosti, je kot protiutež na trenutke že kar bizarnim geslom iz preteklih let lahko po svoje na mestu, a nam ponuja pretiravanje v napačno smer. Po svoje je lahko vzpostavljena spontana ideologija zaskrbljenosti hvalevredna, četudi je malo verjetno, da jo bodo državljani »kupili« s takšno vnemo, kot so se pustili speljati na limanice njenega nasprotja. Seveda rejtingi vlad niso prvotnega pomena; bolj nas zanima, kaj počnejo in kako skrbijo za splošno dobro ter kako se njihovo vodenje države pozna v kvaliteti našega življenja. Kakorkoli so si oblastniki prejšnjega mandata iz leta 2004 prizadevali za ideološko sproščanje in ga zahtevali od družbenih sistemov, denimo od gospodarstva, šolstva, medijev, obeti aktualnih verjetno niso bili artikulirali hoteno. Povedano drugače, če si je prejšnja prizadevala za sproščenost, je po prvem letu že mogoče inventurno reči, da si slednja kajpak intendirano ne prizadeva za nekakšno »protisproščenost«. A zganja, ali se ji vsaj dogaja, prav takšen vtis. Kvečjemu je strah delavk in delavcev Mure in Gorenja, ki verjetno začenjajo val protestov v državi, postal paradigma državljske države vseh ljudi, s čimer je končno javni diskurz posegel onstran razprave o sproščenosti. Če uporabimo heglovski izraz »Aufhebung«, je bil ukinjen, ireverzibilno presežen na neki višji ravni, kajti poslej ne bo več mogoče govoriti o sproščenosti ali jo uporabiti kot politični slogan in ideologem. Njena preseženost posredno nakazuje še eno dimenzijo političnih procesov v državi.

Rekli smo, da vlada na državljane pritiska kar z dvema neznosnima bremenoma: z ukrepi ob reševanju gospodarske krize in hkrati z dolgoročnejsimi napovedmi strukturnih reform. S tem ko pritiska dvojno, nam po svoje napačno, kar se »timinga« tiče, po svoje pa pravilno (v absolutnem smislu) daje slutiti, da težave prihajajo iz prihodnosti in ne iz sedanosti ali preteklosti. Na obraze nam riše dvojno zaskrbljenost: kako preživeti danes in kako preživeti v prihodnje. Takšen refleks verjetno ni bil načrtovan, razen če nedobrohotno predpostavimo, da nam želi zakrivati skrb sedanosti s prihodnjimi. In prav zaradi tega je mogoče reči, da je gospodarska kriza posredno pokazala na ideološko krizo vladanja. Še več, pokazala je, da je vladajoča koalicija sama v krizi zaradi tega, ker je verjetno v krizi levica kot takšna. Pri tem ne mislim le na to, da socialni elementi in skrb za majhnega človeka zvenijo nekam razglašeno in neprepričljivo, kar se pač lahko zgodi v vsakem gospodarskem ciklusu, ko ta doseže krizno dno. In četudi vlada res ni izpolnila pričakovanj, naj kar tako zaupamo opoziciji, katere težek politični škorenj še ni zbledel iz našega spomina? Precej verjetno je, da bodo v prihodnjih letih uspešne tiste politične stranke, ki bodo stavile na manipulacije, ki gojijo demagogijo in populizem. Slabše je, boljše za nas, bodo dejale in se poskušale zavihteti v sedlo. Najbolj nazorno je lider opozicije to izrazil v intervjuju septembra letos, kjer smo že v naslovu prebrali osnovno poanto: »Predčasne volitve bi bile najučinkovitejši protikrizni ukrep«. Toda če na njih zmaga, sproščenost ne bo dovolj.

B. Vežjak